

BISERICA și SCOALA.

Foaie bisericească școlastică, literară și economică.

Apare odată în săptămână: **DUMINECA.**

<p>PREȚUL ABONAMENTULUI.</p> <p>Pentru Austro-Ungaria: Pe un an 10 cor. — pe 1/2 an 5 cor. Pentru România și străinătate: Pe un an 14 fr. : pe jumătate an 7 fr.</p>	<p>PREȚUL INSERTIUNILOR :</p> <p>Pentru publicațiunile de trei ori ce conțin cam 150 cuvinte 6 cor.; până la 200 cuvinte 8 cor.; și mai sus 10 cor. v. a.</p>	<p>Correspondențele să se adreseze Redacțiunii „BISERICA și ȘCOALA“ Ear banii de prenumerațiune la TIPOGRAFIA DIECESANĂ în ARAD.</p>
---	--	---

„Dispute cu Nazarenii.“

Sub acest titlu a »apărut« în editura Tipografiei diecesane din Caransebeș o broșură, care conține în 64 pagine următoarele articole:

- I. Despre tradițiune, de Aron Bartolomeiu.
- II. Despre organizarea bisericeii, de »gugo«.
- III. Despre sfintele icoane, de A. Bartolomeiu.

A fost o fericită idee de a edita în broșură aceste »dispute,« publicate mai întâiu în „Foaia Diecesană“ — de unde și noi am reprodus una în coloanele ziarului nostru, înțelegând importanța și apreciând valoarea acestor lucrări.

Căci astăzi, când plaga nazarenismului sau »pocăitismul« în multe părți și-a făcut otrăvitoarea intrare între credincioșii noștri, fără îndoială, răspândirea broșurei »Dispute cu Nazarenii« este nu numai de dorit, ci se impune chiar. Ear împrejurarea, că editorii s'au îngrijit să-i pună prețul minimal de 20 fil. o face accesibilă pentru cele mai largi cercuri.

Se impune o discuție cu acei nenorociți declasați intelectuali și morali, se impune nu pentru a le contrapune nerăsturnabila doctrină ortodoxă, căci nu niște inculți fanatici pot fi luați de competenți pentru discuții teologice și dogmatice; ci pentru că acei profeti falși uimesc prin aiur rile lor pe oamenii slabi de duh și fără cultură, răpindu-i cu sine în prăpastia lăpădării de lege.

De aceea, repetăm, a fost o fericită idee, de a edita în broșură Disputele cu Nazarenii.

Preoții și învățătorii noștri chemați sunt să răspândească această broșură, să o pună la îndemâna tuturor cărturarilor dela sate, spre a-i înarma contra asalturilor îndrăznețe ale inovatorilor propagatori de viciu sub mantia »pocăinței.«

Broșura »Dispute cu Nazarenii,« conține trei articole, în cari se tratează tocmai cestiuni contra cărora se ridică »noua credință;« elabo-

rarea acestor articole este cu multă competență făcută și chestiunile sunt tratate în formă de dialog, într'o limbă ușoară și la înțelesul popoului.

Când recomandăm cu toată insistința răspândirea acestei broșuri, credem că nu este lipsit de interes, de a arăta și motivele, cari l'au decis pe autor să scrie această broșură, și pe cari le expune în prefață:

A trecut cam destul timp dela aparițiunea sectei nazarene prin ținuturile noastre. În acest răstimp e cu neputință, ca acești sectari să nu fi conturbat în mod simțitor mersul regulat al trebilor religioase prin singuraticile parohii și să nu fi provocat între ei și preoții noștri conflicte, frecări și dispute religioase (biblice), cari nu pot rămânea fără nici o importanță. Și cu toate acestea mă prinde mirarea, că aproape nimeni dintre preoții noștri până azi n'a publicat în ziaristică aproape nimic din conflictele, frecările și disputele religioase, ce de sigur au trebuit să se ivească între preoții noștri și Nazareni. De aceea de multe ori mi-am pus singur întrebarea, că ce ar putea fi cauza acestei tăceri ori mai bine tănuiri? Și am aflat, că tănuirea aceasta numai două cauze poate avea și anume: ori temerea, care face pe preoți să se sfiească a eși în publicitate cu descoperiri de acestea, ca nu cumva să se ascrie asemenea aparițiuni chiar slăbiciunii, nevăzătoriei ori nepăsării respectivului raportor; ori credința, că ar fi mai bine să nu se facă șgomot în publicitate cu aparițiuni de acestea și astfel prin o atențiune prea mare, ce se dă acestor sectari, să nu le crească prea tare curagiul. Eu nu mă împac cu aceste păreri, de-oare-ce eu consider secta aceasta de un morb contagios, care cearcă a infecta corpul bisericeii noastre, și tănuind infecțiunea tănuim răul, care apoi poate lua dimensiuni tot mai mari, dacă nu ne dăm osteneală să-l cunoaștem cu toții bine, să-i aflăm cauzele și să descoperim și mijloacele corespunzătoare pentru combaterea lui. De aceea eu am ținut de interesantă și instructivă publicarea unor conflicte, dialoguri și dispute, în care acești sectari își desfășură vederile lor eretico-religioase, cărora apoi preoții noștri le opun credința bisericeii noastre, spriginită pe anumite locuri din s. Scriptură: căci numai așa putem cunoaște, cu ce arme luptă acești sectari și ce arme

trebuie să le opunem noi, ca să-i slăbim și facem a se retrage cu rușine de pe scena de luptă. Crezând deci că poate voi folosi încâtva colegilor mei preoți în luptă cu sectarii nazareni, dacă le arăt cum apăr eu față de aceștia punctul de vedere al bisericeii noastră

în diverse chestiuni de dogmă, de morală, de cult, de organizare și disciplină — mi-am propus să public unele apărări și combateri a rătăcirilor observate la acești sectari.

Hârtii vechi din Archiva Statului (Archiva Locumtenențială*)

Vigore recenter emanati de Dato 16. Iulii a. c. N. 7105. Decreti aulici, intuitu graeci non uniti Ritus poporum, pro futura norma, ac Cynosura observandum benigne demandatur :

1. Ut in Casu, ubi quispiam e Popis Supernumerariis delatam eidem a Dioecetano Parochia intra Districtum Protopopiatu sui existentem acceptare reunit, scripto danda renitentiae huius declaratio, de rationes ab eodem deposcantur, et isthus submitantur, quae si Fundamento destitui compertae fuerint, Individuum ejusmodi quibusvis poporum immunitatibus et peraeogativis exustum, Contributioni prout reliqui subiciatur.

2. Ut intuitu Poporum Numeri, non obstante eo, quod per priora Regulamenta Illyrica, in hoc vel illo Loco, plures Popae nefors stabiliti fuerint, clarus §-phi 37. Rescripti Declarationi Sensus accurate observetur, et ubi locales Circumstantiae plures, quam tres fungentes Popas desiderarent, similes Casus in Specifico pro obtinenda altissima dispositione Regia, via Consilii ist hujus Regis Locumtenentialis remonstrentur.

3. Ut poporum Conscriptioes semper cum interventu Protopopae, aut alterius deputati Dioecetani peragantur; unaque per eundem subscribantur.

4. Demum ut Dioecetani, dum novum Popam ordinare intendunt, id semper politicae Jurisdictioni locali pro Notitia intiment; quo sic adcuratae altissimarum normalium Ordinationum Observationi; debite invigilari queat.

Datum ex Consilio Regio Locumtenentialis Hungarico Budae Die 1 Augusti 1786 celebrato.

Inclita Universitas!

Relatum est Suae Majestati Sacratissimae, per graeci non uniti Ritus Populum Districtus Temessiensis Libros suos rituales hucdum etiam e Valachia Turcica notabilibus Impensis efferi.

Cum antem relate ad usum Librorum pro Natione Illyrica destinatorum edita altissima Resolutio abhinc sub 19. Septembris 1783 Nro. 9031 iam intiata habeatur.

Ideo Consilium istud Locumtenentiale Regium Inclitae huius Universitati de beingno injungendum habet, ut praeallatae altissimae Resolutioni quam accuratissimae observandae sedulo, ac omni modo intedere noverit. Datum ex Consilio Regio Locumtenentialis Hungarico Budae Die 15 Novembris Anno 1785 celebrato.

Es ist höchsten Orts angezeigt wordem, dass ohngeachtet der allerhöchst bestehenden Verordnung, Kraft welcher die Einführung aller den griechisch nicht unirten Ritus und Religions-Sachen betreffenden Bücher aus russischen oder türkischen Provinzen auf das schärfste verboten ist, demnach erst jüngsthin einige derley Bücher aus den russischen Provinzen hereingeschleppt worden seyen.

Da nun dieses ein deutlicher Beweis ist, wie wenig Aufmerksamkeit auf die Befolgung dieses allerhöchst bestehenden Verbots verwendet werde; So

In vigoarea de curând scosului decret aulic de datul 16 Iulie a. c. N-rul 7105 în afacerea popilor de ritul grec neuniți, ca normă pentru viitor și ca cinosură de observat prea grațios se dispune :

1). Că în cazul, când cutare dintre popii peste număr ar respinge parochia din protopopiatul său dată lui de către diecesanul său, dându-se în scris declarația despre această rezistență, să se mai ceară și socoteli dela dînsul și să se substearnă aici, cari constatându-se a avea basă, individul pe aceeași cale să fie despoiat de toate imunitățile și prerogativele și supus contribuției ca și ori-care alții.

2). Că cu privire la numărul popilor, fără considerare la aceea, că în urma regulamentelor ilirice ici sau colo erau stabiliți poate mai mulți popi, să se observe strict punctul 37 clar al rescriptului, și unde referințele locale pretind să fie mai mulți decât trei popi, asemenea casuri în înțelesul prea înaltei dispoziții regești pe calea acestui consiliu regesc să se facă cunoscut.

3). Ca conscrierile popilor să se facă tot-deauna pe calea protopopilor sau a altuia delegat diecesan, tot-odată prin același să fie și subscrise.

4) În sfârșit, când diecesanii vor să ordoneze pe noul popă aceasta să o aducă tot-deauna spre notificare jurisdicțiunei politice, ca astfel să poată fi supuși controlului preainaltelor ordinațiuni normale.

Dat din consiliul locumtenențial regesc-unguresc Buda, ziua 1 August 1786.

Prealuminată universitate!

Preasfintei Sale Majestăți i-s'a relatat, că poporul de ritul grec neunit din districtul Timișului până acum încă își aduce cărțile rituale din Valachia Turcica din

Când însă de aici s'a trimis sub N-rul 9031 de 19 Septembrie 1783 preainalta rezoluție referitoare la folosința cărților destinate pentru națiunea ilirică.

Acest consiliu locumtenențial regesc acestei prealuminate universități are de a mai adauge, ca pomenitei rezoluții preainalte cât de apriat și cu grije și în tot chipul să se nisuiască a-i aduce împlinire. Dat din consiliul reg. ung. locumtenențial.

B u d a , 15 Noemvrie 1785.

La preainaltul loc s'a făcut arătare, că în contra preainaltei ordinațiuni existente, în puterea căreia este de tot strict oprit să se introducă din provinciile rusești sau turcești cărți de ritul grec-neunit, și religioase, totuși de curând s'au adus cărți de aceste din provinciile rusești.

Deoarece-aceasta e o dovadă, cât de puțin se

*) Dăm loc acestor interesante documente, dela sfârșitul veacului XVIII și începutul v. XIX, pentru istoria bisericeii noastre și a cultului român. Ele ni-s'au comunicat de dl profesor Dr. G. Alexici.

wird diesem Dreyssigstamt unter der schweresten Verantwortung aufgetragen, die höchste Anordnung diesfalls auf das genaueste zu befolgen, und sorgfältigst darüber zu wachen, damit derley Bücher wieder den bestechenden Verboth auf Keinerley Weise eingeführt werden.

*Ex consilio Regio Locumtenentiali.
Hungarico, Ofen den 20 Juny, 1786.*

*

Seine Majestät haben allergnädigst zu entschliessen geruhet: dass für die Zukunft die Kundmachung der aufgehobenen Griechisch nicht unirten Feyertagen unterbleiben, und sich dahin beschränket werden soll, dass nur die wirklichen Fayertage an jedem Sonntage für die folgende Woche dem Volke von der Kanzel durch dem Pfarer kund gemacht werden sollen.

Welches diesem Komitat zur nöthigen Kundmachung und Richtschnur mitgegeben wird.

*Ex Consilio Regio-Locumtenentiali.
Hungarico-Ofen den 7 August 1787.*

*

Chestiunea catechisării.*)

„Acela a dat pe unii Apostoli, pe alții proroci, pe alții evangeliști, pe alții păstori și dascăli spre săvârșirea sfințelor la lucrul slujbii, spre zidirea trupului lui Cristos. până ce vom ajunge toți la împreunarea credinței,“ (Efes. c. 4 v. 11—13).

De câte ori ne întrunim noi preoții în conferențe, obiecte momentuoase, lucrări privitoare la sfera noastră pastorală ne întrunesc. Ținerea conferențelor să practică la fiecare clasă de oameni, fiind incontestabil, că tăria adevărului consistă în concentrarea forțelor, fie acelea fizice sau spirituale; ear' această concentrare se pune la cale numai prin întruniri, în cari se atîță simțimintele și se înduplecă voința indivizilor spre săvârșirea faptelor bune, frumoase și folositoare.

Noi suntem un corp moral, care în complexul său, numai până atuncia va fi viguros și sănătos, până când toți membrii lui lucrează în armonie, pentru susținerea întregului. Ear' scopul nostru pentru care suntem instituiți este determinat în cuvintele Mântuitorului: »Mergînd învățați toate neamurile.« (Mat. c. 28 v. 19).

Intru promovarea sublimului scop, fiește-care membru al corpului nostru preotesc dator este

*) Această disertațiune a fost destinată a se citi în o conferență preotească a tractului Timișorii. După-ce însă în trei rinduri nu mi-s'a putut da ocaziune la aceasta, ear' eu consider tema de o însemnătate actuală și ca atare nu mai pot întârzia: o dau publicității în organul nostru diecesan, așa, precum la timpul său am compus-o, cu acel scop: ca On. con. rați preoți, cari chemați sunt și simțesc iminentul pericol în operatul meu indicat, — să binevoiască a discuta asupra chestiunii în acest organ, apreciînd remediile propuse de mine. Și intru cât s'ar afla de ducătoare la scop, să fie atrasă înalta atențiune a Ven. Consistor, pentru dispunerea aplicării în praxă prin întreaga preoțime.

dă ascultare preainaltului ordin și opreliștei de față, se dă sub cea mai grea răspundere corporației de 30 (Dreisigstamt) poruncă aspră, ca să împlinească cu acuratețea de acum înainte porunca și să grijască cu cea mai mare băgare de seamă, ca astfel de cărți să nu mai fie introduse nici decum.

*Din Consiliul regesc locotenentia ung.
Buda, 20 Iunie 1786.*

*

Majestatea Sa a decis preagrațios, ca pentru viitor aducerea la cunoștință a serbătorilor grecești neunitate șterse să rămână și numai la atâta să se restrîngă ca numai serbătorile adevărate să se publice poporului în fie-care duminică pentru săptămîna viitoare prin preot.

Ceea-ce se aduce acestui comitat la cunoștință spre publicare și pentru orientare.

*Din Consiliul regesc-unguresc locoten.
Buda 1 August, 1787.*

(Va urma.)

a păstra armonia pe câmpul laboarei pastorale; ear' aceasta, precum și legătura spirituală, ce trebuie să existe între noi, se alimentează prin convenirile noastre, în conferențele preoțești, după cuvintele Mântuitorului: »Unde sunt doi sau trei adunați întru numele meu, acolo sunt eu în mijlocul lor.«

După-ce, spre a aprecia însemnătatea întrunirilor noastre, am premis acestea, mi-am luat de aici îndemnul, ca cu toată modestia să pășesc astăzi înaintea D-voastră, onorați și iubiți frați, cu operatul de față, și usez de bunăvînța ce mi-o arătați, voind a lămuri unele chestiuni din sfera noastră pastorală, cari în sine, nu sunt lucruri noave, ci tuturor bine cunoscute; dar' amăsurat împregiurărilor actuale: îmi spun vederile mele, în aplicarea unor principii pastorale, prin ce se determină tema ce mi-am ales: chestiunea catechisării.

Premitt totodată, că dacă cu aceste cuvinte nu voiu putea servi la scopul edificării noastre în sens pastoral, în conștiință mă simt deplin consolată, că spre mărirea lui Dumnezeu am grăit.

Vă rog, a-mi da atențiune!

Suntem următori ai Apostolilor și prin succesiune moștenim sfînta lor chemare de a păstori turma lui Cristos. Intre mijloacele ce ne ajută în realizarea scopului nostru este: învățarea cuvîntului evangelic, după zisa Mântuitorului: »Vestiți evangelia la toată făptura.« (Mat. c. 16 v. 15) Cu alte cuvinte, când am primit darul preoției, am primit mandatul de a învăța, ceea-ce implică datoria, încopciată cu misiunea ce am primit. Împlinirea datorinței față de chemare este criteriul vocațiunii preoțești. — Esperiența oamenilor ne învață, cum-că adevărata fericire de pe pămînt constă numai în împlinirea datorinței. Aceasta ne-o spune și poeta noastră

încoronată, când zice: „Nu există decât o fericire: datoria. Nu este decât o mângâiere: munca.» Și mai că nu ar trebui să o spun, că neîmplinirea datoriei atrage după sine pedeapsa, care în primul rând se arată în conștiință, ca primul, dar' totodată și cel mai mare for județial de pe pământ. Aceasta este apoi cu atât mai grea și simțitoare cu cât are funeste urmări pentru tot omul, dar' mai ales pentru noi, cari vom da răspundere înaintea lui Dumnezeu, despre mulțime de suflete.

Trăim timpuri critice. Aceasta nu este o afirmare riscată, ci adevăr documentat, că deși biserica noastră națională, față de timpurile primitive astăzi este consolidată și organizată, totuși nu-i cruțată de ispitele inamicilor, pe cari îi putem lua în 2. categorii și anume: interni și externi. Să mă explic. Poporul e stăpânit de prejudeții. Patimi, ca mândria, lăcomia, lenea ș. a. pe încetul, fac din credincioșii predominanți de ele tot atâția dușmani, ce cu multă ușurătate își ridică capul spre răsbunare în contra bisericii, ca instituțiunea cea mai blândă. Și preotul, custodele legii lui Cristos, neconținut e dator să lupte: combatând fudulia celor avuți, mângâind pe cei săraci, încurajând pe cei din suferințe, înmoind inimile împetrite, înfrângând asuprile și rătăcirile de multe feluri, și acestea toate după cuvântul Apostolului lucrând: »cu vreme și fără vreme« în urma cuvântului.

Dar nu mai puțină grijă ne înspirează nouă inamicii externi, de care nu e lipsită biserica. În multe locuri bântuie mânia proselitismului, acest dușman infernal, cari desbina în 2 corpul nostru bisericesc și național; pe alocurea ivirea sectelor nouă, ce cu principiile lor distrugătoare și-au tăiat cale și printre credincioșii și turma păstorită de noi. Eată, și față de aceste atacuri primejdioase, pentru combaterea și preîntâmpinarea lor unica noastră armă este: cuvântul evanghelic.

Deci precum Sf. apostol Pavel a zis Efesenilor: „până-ce vom ajunge toți la împreunarea credinței,« — trebuie să resune cuvântul din gura păstorilor și învățătorilor lui Cristos, fiind datori ei să învețe. Măestria de a învăța pe credincioși după-cum știm din omiletică se ramifică în 2 părți: în învățătura celor mici prin catichesă și a adulților prin predică.

Fiind dară învățătura o datorință inomisibilă a preotului, eu am aflat de lipsă să vorbesc ceva despre catechisare.

Știut este, că pruncii de azi au să devină cetățeni de mâne, membri ai bisericii, pe cari noi avem să-i păstorum. În primul loc, asupra acestora trebuie să ne îndreptăm toată privirea să-i îmbrățișăm cu căldura adevărat părințească luând indemn din însăși cuvintele Mântuitorului: »Lăsați pruncii să vină la mine, că unora ca a-

cestora este împărăția cerurilor.« Pruncii trebuie educați în spirit religios-moral, în inima lor trebuie așezat fundamentul solid, pe care avem să cimentăm peatra credinței, din care să clădim lăcase măestoase Duhului sf. adecă membri demni ai bisericii, creștini religioși și morali.

Acum ajung la cestiunea asupra căreia de multe-ori s'a ținut discuțiune febrilă, anume că: oare cine are să catechiseze, preotul sau învățătorul?

Măncând din însăși datoria ce o implică în sine misiunea apostolică a preotului, cutcz a afirma, că preotul e chemat a învăța religiunea respective a catechisa și e dator a face aceasta nu numai în virtutea chemării sale, dar și din motive momentuoase, pentru un folos practic, precum se va vedea mai la vale.

Decâte-ori s'a discutat în chestiunea catechisării, de atâtea ori sa accentuat, în conferințele noastre, că nu subversează lipsa de a catechisa preotul, când în școalele noastre avem învățători confesionali, cari tot așa și încă doară cu mai bun succes pot catechisa decât preoții. Astfel de opiniuni și-au avut sprijinul în motive nejustificabile, precum că preotul este din greu ocupat în alte părți cu economia sa, de unde își asigură existența etc.

Răspunsul potrivit, ce la astfel de observări se poate da, nu este prea măgulitor, când avem să judecăm cestiunea din punct de vedere pastoral.

Consimt, că situațiunea noastră în cele materiale este grea, împreunată cu neajunsuri; că pe lângă împlinirea serviciului preoțesc, datorim să ne îngrijim de susținerea, creșterea și asigurarea familiei. Grijă pentru familie înse, nici decât nu ne poate împedeca, sau cu totul absolve dela împlinirea datoriei celei mari, pentru care ne-am consacrat. Toate la timpul său; ear împărțirea timpului atârnă dela omul care-l stăpânește. Eu susțin că fie-care preot dispune de timpul necesar, de anumite oare ce datorim ale sacrifica pentru catechisare.

Motivul însă pentru care ne absolvăm dela catechisare se află cu totul în altceva, este de o natură superficială. Anume suntem lipiți de cele pământești, voim a servi mai mult corpului decât sufletului; căci ce altă înseamnă dacă pentru lucruri pământești neglijăm cele sufletești: datorința de a învăța pentru care soartea ne-a destinat?

Noi suntem oameni și ca atare judecăm în sensul celor pământești și răspundem precum lumea s'a îndatinat. Nu trebuie să uităm însă. On. frați! că ai cui servitori suntem, și că ce răspuns vom da Domnului nostru Cristos? Ooare primi-va și el dela noi acest răspuns de îndreptare, că nu putem învăța? Dar, nu ne putem

justifica. Căutați la exemplul lui Cristos, căutați la ale Apostolilor lui și ale sfinților, ai căror următori suntem, — oare călcăm noi pe urma lor? Încă nici nu avem să ne comparăm cu ei, căci situațiunea noastră nici pe departe nu e așa critică și dificilă ca a lor, nici se pretind dela noi jertfele lor, ci cu mult mai puțin: numai a învăța. Și nici aceasta să nu o facem? Atunci unde rămâne demnitatea chemării noastre?

Cumcă catechisarea este o parte integrantă a datorinței pastorale-preoțești, rezultă și din următoarele motive:

Presupun că și învățătorul confesional științele profane, prescrise pentru școala poporală, le îmbină cu învățături morale, cari formează coroana la tot obiectul. Acuma, dacă la rându său, preotul cu autoritatea sa și ca specialist în materia religiunii vine să catechizeze, negreșit va fi edificător pentru școlari. Dar nu mai puțin va fi aceasta folositor pentru învățătura de mai târziu, pentru predică când preotul zidește pe temelia pusă în școală, pe care din timpul catechisării o are în evidență. Altfel necatechisând el, 'i-va fi aceasta imposibil.

Mai departe știm că mulți au părinți, cari din cauze diferite nu cercetează biserica. Preotul ținând cont de această împregiurare în propunerile sale din religiune în școală, în mod direct prin copii, în multe cazuri e în stare să înființeze asupra părinților nereligioși. Scăderi de acestea din familii, preotul este mai competent și dator ale erua și și pe această cale îndreaptă, pe când din contră, lipsindu-i contactul cu școlarii se lipsește și de ocaziuni binevenite de acestea. Eu știu din experiență că rezultate frumoase e în stare a obține preotul prin catechisare.

Încă o împregiurare foarte momentuoasă adusă de timpul present justifică îndătorirea preotului de a catechisa. Prin legile politice-bisericești ni-s'ar crea o stare care pe viitor nouă preoților ne poate aduce surprinderi neprevăzute dintre cele mai triste. Prin aceste legi și până acum ni-sa slăbit autoritatea avută. Poporul știe că și dacă nu se cunună la biserică totuși a încheiat căsătorie legiuită ear' sf. taină a cununiei deși sporadic până acum, dar cazuri obvenite vorbesc, că o privește de surperfluă. Deloc avem deci o pierdere și materială și morală. Matriculele parohiale încă nu mai formează acea zală legătoare dintre preot și mirean, și eată-ne cu atâta slăbiți, încât oficiul parochial nu mai însuflă poporului respectul de odinioară, căci parochianul nu mat deschide ușa cancelariei parohiale decât în cazuri de naștere și de moarte. Știe însă, că înmormântarea va trebui s'o săvârșească preotul și pentru o stolă neînsemnată, ce-i ofere, ne mai având teamă, că oarecând va atârna dela preot în ceva cauză de căsătorie ori vr'un estras ma-

tricular. Ajunși apoi în această stare detestabilă și considerând cazul cel rău, că legea despre întregirea dotațiunei preoțești dela stat s'ar abroga, ear poporul cu incetul se subtrage dela solvirea stolelor și a birului usuat până acum, cugetați-vă On. Frați! oare nu vom sta în decepțiunea noastră, plângând, ca Eremia prorocul, pe ruinele Ierusalimului? Și dacă vom mai adauge la locurile bântuite de proselitism și sectele religioase și influența acestor porniri ilicite: vom constata cu durere o pierdere morală și materială îndoită și împătrită. În acete momente critice, să ne întrebăm deci, care este remediul mântuirii noastre? Ori doară astfel de ostași ai lui Cristos să fim noi ca în fața inamicului să stăm răsleți, cu mâni încrucișate, fără a usa de arme și de remedii? Eată, ca răspuns la acestea eu aflu că scăparea noastră este în Domnul nostru Iisus Cristos, idealul creștinătății; și remediul, în împlinirea datoriei. Și calea ni-s'a indicat și arma de apărare pentru toate eventualitățile ni-s'a dat, care este cuvântul lui Dumnezeu. Învățătura cuvântului, dator este preotul a o sămăna de timpuriu, asemenea agricultorului, în primăvara vieților, începând anume dela inimile fragede. Deosebit predicarea amoarei creștinești și dovedită cu asemenea amoare din partea preotului față de popor este în stare a deștepta și cultiva sentimentul acestuia pentru împlinirea datorințelor față de păstorul său, ca părinte sufletesc. Mijlocul potrivit înse spre acest scop este numai catichesa în școală și predică în biserică. Pe această cale numai se pot rehabilita pierderile materiale și morale, prevestite preotului, precum zisei mai sus; nu numai pentru faptul, că devenind poporul mai religios-moral ne va ști prețui după merit, ci și pentru fatigiile ce vede că le aducem întru creșterea pruncilor

Eată, On. frați, tot ce am avut de zis despre necesitatea și folosul practic religios-moral al catechisării prin preot.

Nevoind a abusa de binevoitoarea atențiune a d-voastre, pentru completarea acestui obiect, numai pe scurt aflu de lipsă a espune ceva despre metoda catechisării.

A vorbi despre metoda propunerii religiunii în școala poporală în special nu încape în cadrul disertațiunii mele presente, nefiindu-mi acesta scopul, ci mă mărginesc numai a vorbi ceva în general, spre completarea temei de față.

Scopul educațiunii religioase în special, ca și scopul educațiunii în general, în școala elementară este, să pregătim pe elevi, ca cu timpul să devină oameni religioși morali și creștini luminați.

În fie-care om este născut sentimentul religios-moral și în școală trebuie numai deșteptat, și întărit.

Aceasta se ajunge: prin observarea naturii; prin înțelegerea directă a lucrurilor religioase morale din sf. Scriptură și sf. Tradițiune, respective din Istoria bisericească. Gradul cel mai înalt de perfecțiune creștinească se realizează prin propunerea învățăturilor dogmatice și a faptelor moralei creștine ce se cuprind în catechism.

Cel-ce voiește a se ocupa cu propunerea religiei își va alege și însuși metoda cel mai potrivit. Fără îndoială însă, utilizarea manualelor corespunzătoare numai pe lângă un metod bun va asigura ajungerea scopului.

De presente în literatura populară dispunem de cărți mai bune și pentru propunerea religiei. Mai bune sunt acelea, în cari între alte condițiuni bucatile de predare sunt urmate de învățături morale estrase din bucăți și sunt a se aplica la viața practică.

Deși propunerea religiei în școala populară, pentru catichetii mai puțin inițiați, după treptele formale, conform indigetărilor metodice din cartea d-lui Dr. Barbu, profesor în Caransebeș, este grea, dar greutatea întimpinată, prin studii și aplicare în praxă se poate învinge, constat că acel metod, ca cel mai nou, fiind rezultatul experienței îndelungate, și a încordării minții omeneski pe terenul educațiunii, este mai ducător la scop. Această operă pedagogică ni-s'a trimis și nouă tuturor din partea Ven. Consistor spre studiere, orientare și acomodare și nu se poate din destul recomanda. Observ însă că întru aplicarea principiilor espuse în această operă pedagogică la propunere necondiționat sunt de lipsă operele provocate acolo de același autor; pe când celelalte manuale de alți autori nu sunt compuse după metoda acolo indicat.

Ca continuare a propunerii religiei în școala cotidiană este exortatiunea, pentru adulți. Fără a repeți cele zise mai sus la catechisare susțin că și exortatiunea, tot din motivele acolo espuse se impune a se ține prin preot, atât din punct de vedere mai înalt pastoral, cât și dictat de împregiurări, dar și pentru motive de valoare practică.

De present din toate părțile se susține — și nu fără temei — că poporul nostru nu este destul de cunoscut și inițiat în sf. Scriptură, respective e numai spoit cu învățătura religiei. Cu alte cuvinte nu are fundament solid, ear' despre casa zidită pe nisip știm că se ruinează. De aici deduc mulți că sectarii deprinși bine în sf. Scriptură și anume pregătiți pentru rêvnire de suflete ușor seduc pe credincioșii noștri fără fundament religios. Stavilirea acestui curent periculos o putem mijloci numai întărind baza religiei pusă deja în inimile pruncilor în școala cotidiană prin exortatiunea continuă în școala de repetițiune. Dar' pe lângă învățătura exortatiunea mai are și altă parte bună și anume:

În toate Duminecile și sêrbătorile de peste an, în restimpul dintre Utrenie și sf. liturgie, preotul să țină esortatiune în școală cu școlarii de repetiție. Prin aceasta am dat ocaziune, ca tinerimea să cerceteze sf. biserică regulat. Și cine poate contesta folosul provenind de aici? Aceasta însă se poate efectui cu ușurință, dat fiind, că după prescrierile legii regnicolare tinerimea e deobligată până la 15 ani ai etății a cerceta școala de repetiție; ear' la noi școala de repetiție să fie constrinsă ca: în Dumineci și sêrbători să ia parte la serviciul de dimineată; după aceea mergând în școală, acolo li-se ține esortarea, ear' învățătorul îi va întreține totdeauna și cu cântarea bisericească. Vor lua parte apoi la sf. liturgie și după aceea conform §-ului 19 din Manualducere se ține oara școlii de repetiție. Astfel, ocaziunea pentru pregătirea unei sucrescențe de creștini buni, dreptcredincioși și morali-religioși. Nu mă îndoiesc apoi, că pășind pe această cale cu toată abnegațiunea, și predica, care formează coroana învățăturii morale încă-și va avea efectul dorit, și pe viitor și pentru aceea se vor recivira auzitori.

Spre completarea acestei teme, mai aflu de lipsă a releva următoarele:

Fapt constat e că: credincioșii celorlalte confesiuni din patrie, afară de greco-catolici, toți sunt mai cunoscuți cu preceptele religiei decât poporul nostru. Credincioșii noștri nu au nici biblie, nici cărți de rugăciune. Și aceea ce nu au nici nu pot ceti. Astfel, dacă cineva și-a și câștigat în școală ceva capital de cunoștințe din religie, fără lectură mai târziu uită, și timpul spală și cele din urmă amintiri, întocmai ca praful de pe drum ce-l curăță vântul. Dacă dară sunt biserici unde nici predica nu se aude, exortatiuni nu se țin, oare putem noi aștepta, ca credincioșii noștri să rămână tari în convingerea lor religioasă? De aceea convenind ei cu ereticii, cari toată scriptura o știu d'arostul, li-se pare că ar fi acestia adevărați știutori proroci; deci nu mai este a-se atribui îmbrățișarea credinței ereticești cești în masă, mai ales între Sêrbi și Români în timpul present.

În contra acestui rău aflu, că remediu potrivit este, pe lângă catechisare, esortare și predică încă și lectură. Și anumit: școlarii cotidiani ai ultimei clase între cărțile de cetire să aibe negreșit și Noul Testament, care să serviască cu material de cetire pentru orele de catechisare, precum și mai târziu pentru școala de repetiție. Apoi, atât în restimpul catechisării, cât și al esortării să se esplice locurile, respective texturile, pe cari ereticii cu abatere dela credința cea adevărată, le interpretează fals. Astmod cred eu, că am deștepta în popor gustul pentru a ceti și înțelege sf. Scriptură și i-am da în mână arma de

apărare în contra ereticilor, cari sub pretextul științei îl seduc și înrolează în tabăra lor.

Cu acestea voind a încheia, spre atingerea scopului indicat și pentru mai bun impuls la împlinirea fără preget a acestei datorințe din partea noastră; și având în vedere numai viitorul nostru ca păstori și fericirea credincioșilor, pe cari în sensul cuvintelor apostolești, noi trebuie să-i răscumpărăm cu prețul învățaturii prin osteneala noastră: află că ar fi de dorit ca Ven. Consistor, precum până acum a purtat evidență, cerând rapoarte dela preoțime despre predicile ținute: pe viitor să binévoiască a dispune catechisarea și esortarea obligatoare prin preoți și a pretinde raport anual și despre acestea.

Totodată ar fi cu scop, că precum pentru învățători s'a pus de mult în prăcsă distingerea prin laudătorii, pentru cei mai zeloși, această procedură în viitor să se aplice și față de preoți.

Acestea ar fi din parte-mi proiecte de propuneri, la cari mi-au dat îndemn gravitatea împregiurărilor descrise mai sus și constat, că prin întruparea lor, pe lângă împlinirea datoriei răsplătim și noi poporului în chip echivalent jertfele, ce le așteptăm dela el pentru noi și biserică. Și considerând faptul, că o parte dintre confrății preoți de present acomodându-se ordinelor mai înalte catechisează și predică, ba sunt și de cei-ce esortează: cred că împlinirea acestei datorințe se poate și generalisa.

În fine declar și aici, că prin cele espuse nu-mi revindec meritul, că ași fi zis ceva nou, ci m'am încercat numai să contribuiesc cu dovezi la lămurirea unei chestiuni de multe ori discutată, dar' căreia, amésurat timpului present, numai în modul aici indicat cred eu că i-se poate da o nimerită soluțiune.

Mulțamindu-vă pentru atențiune On. și iub. Frați, vă rog, ca acestea vederi ale mele și propuneri emanate din iubirea și devotamentul ce dătoresc sublimiei noastre chemări — întru-cât le-ați afla de corespunzătoare și ducătoare la scop pentru salutea bisericii noastre — să le primiți de ale conferinței noastre, ceea-ce ar face numai onoare preoțimei acestui tract; ear Ven. Cons., pe calea îndatinată să se susțearnă spre luare la înalta cunoștință.

Bă r ă t e a z , în 1902.

Nicolae Crișmariu,
preot.

CRONICA.

* Pentru fondul de ajutorare al elevilor dela Seminarul diecesan rom. gr. or. din Arad s'au adunat următoarele sume:

Colecta Nr. 28 dela oficiul parochial din Mișca, prin colectantul Ioan Avram, preot: Teodor Pinteru, preot 1 cor.; Ioan Avram, preot 1 cor.; Aurel Guiu, inv. 1 cor. Dela mai mulți credincioși 1 cor. 80 fil. De tot 4 cor. 80 fil.

Colecta Nr. 211 dela oficiul parochial din Capolnaș, prin colectantul Iosif Daliciu, preot: Ioan Micu, preot 1 cor.; Iosif Daliciu, preot 1 cor.; Emanuil Olteanu, inv. 1 cor.; George Bumbu 40 fil.; Gligor Petric a 40 fil.; Damaschin Crîsta 20 fil.; George Crîsta 40 fil.; Alexandru Răscoală 20 fil.; Damaschin Crîsta 20 fil. - Gerasie Tirlie 20 fil.; Comuna bisericească din Capolnaș 1 cor. De tot 6 cor.

Colecta Nr. 456 dela Oficiul parochial din Păușa, prin colectantul Ioan Andreiu, preot: Ioan Andreiu, preot în Păușa 1 cor. De tot 1 cor.

Colecta Nr. 277 dela oficiul parochial din Bărăteaz, prin colectantul Nicolae Crișmariu, preot: Biserica rom. gr.-or. din Bărăteaz 1 cor.; Nicolae Crișmariu, preot 1 cor.; Dimitrie Bașanianț 20 fil.; (indisfrabil) 20 fil.; Damaschin Iancovici 10 fil.; Moise Birău 10 fil.; Constantin Luca 20 fil.; George Pepa 10 fil.; Zamfir Zsucu 10 fil.; Ioan Nicolescu 10 fil. Dela tas 70 fil.; Ilie Luca 20 fil. De tot 4 cor.

Colecta Nr. 93 dela oficiul parochial din Laz prin colectantul Fabriciu Bodea, preot: George Rufu, inv. 1 cor.; Fabriciu Bodea, preot 2 cor.; Vanu Toma 20 fil.; Atanasie Tola 40 fil.; Alexandru Budea, inv. 80 fil.; Ioan Puiu 40 fil.; Simeon Copian 40 fil. De tot 5 cor. (NB. Detras 10 fil. pentru porto).

Colecta Nr. 217 dela oficiul parochial din Chelmac, prin colectantul George Russu, preot: George Russu, preot 2 cor.; Veturia Dimitrescu, preoteasă veduvă 1 cor.; Aurel I. Jucu, jude 2 cor.; Ioan Ivescu 50 fil.; Petru Onulescu 20 fil.; ved. Simina Cusman 1 cor.; Petru Secoșan 20 fil.; Achim Ardelean 20 fil.; Trifu Unguru 30 fil.; Teodor Muntean comerciant 1 cor.; Regina Muntean 50 fil. De tot 8 cor. 90 fil.

Colecta Nr. 107 dela oficiul parochial din Selegeni, prin colectantul Romul Popovici, preot: Romul Popovici, preot 1 cor.; Ilie Moț 20 fil.; Ioan Hercu 10 fil.; Petru Mariș 10 fil.; (indisfrabil) 1 cor.; George Golea 40 fil. De tot 2 cor. 80 fil.

Colecta Nr. 188 dela oficiul parochial din Slatina prin colectantul Damaschin Medre, preot: Cu tasul sau incassat 2 cor. 10 fil.; Damaschin Medre 3 cor. De tot 5 cor. 10 fil.

Colecta Nr. 394 dela oficiul parochial din Chișlaca, prin colectantul Simeon P. Leucuța, preot: Simeon Leucuța, preot 6 cor.; George Huțu, inv. 2 cor.; Ioan Curta 20 fil.; Ioan Aron Cârle 1 cor.; Iosif Jurca 40 fil.; Ioan Oncea 20 fil.; Nicolae Jurca alui Mihăieș 60 fil.; Simeon Jurca al lui Mihăeș 20 fil.; Nicolae Bociort 20 fil.; Ioan Căpitan 20 fil.; Teodor Moț 20 fil.; Teodor Jurca 20 fil.; Nicolae Puiu 20 fil.; Mitru Bistran 40 fil.; Simeon Cotuna 40 fil.; Sărac Lupe Nicolae 20 fil.; Flore Căpitan al lui Todericiu 20 fil.; Ioan Aron 40 fil.; Ioan Moț 1 cor.; Iosif Moț 1 cor. De tot 15 cor. 20 fil.

Colecta Nr. 380 dela oficiul parochial din Topa-de-sus, prin colectantul Vasilie Papp: Vasilie Papp, preot în Topa-de-sus 10 cor. De tot 10 cor.

Colecta Nr. 12 dela oficiul parochial din Sâmbăteni prin colectantul Paul Felnecan, preot: Cu tasul I. s'au adunat în ziua de Anul nou 3 cor.; Paul Felnecan, preot 2 cor.; Valeriu Felnecan, teolog 1 cor. De tot 6 cor.

Colecta Nr. 534 dela oficiul parochial din Coaşd, prin colect. Aureliu Rocsin, preot: Biserica rom. gr. or. din Coaşd 2 cor.; Ivanu Burtea, jude 20 fil.; Aureliu Fildan, notar 2 cor.; Mihaiu Andreiu preparand 20 fil. Nicolae Pacala 20 fil.; Teodor Pacala 40 fil.; Aurel Roxin, preot 2 cor. De tot 7 cor.

Colecta Nr. 313 dela oficiul parochial din Vinga, prin colectantul Petru Cimponeriu, preot: Biserica rom. gr. or. din Vinga 2 cor.; Cu tasul sau adunat în biserică 2 cor.; Petru Cimponeriu, preot 1 cor.; Aurelia Cimponeriu, preoteasă 1 cor.; Aurora Cimponeriu 20 fil.; Petru Stefanovici 50 fil.; Petru Gaşpar, maestru 60 fil.; N. N. 1 cor.; Ioan Bratta 1 cor.; Dimitrie Stoian econom 20 fil. George Rotariu, econom 10 fil.; Ilie Haica 50 fil. De tot 10 cor. 0 fil.

Colecta Nr. 408 dela oficiul parochial din Olcea, prin colectantul Vasile Leucuța, preot: Dimitrie Mateiu, inv. 5 cor.; Terezia Popoviciu — Leucuța, preoteasă 1 cor.; Vasile Leucuța, preot 2 cor.; Comuna bis. din Olcea 2 cor. De tot 10 cor.

Colecta Nr. 298 dela oficiul parochial din Mehala, prin colectantul Ioan Plavoşin, preot: Biserica rom. gr. or. din Mehala 2 cor. 58 fil.; Ioan Plavoşin, preot 2 cor. De tot 4 cor. 58 fil.

Colecta Nr. 47 dela oficiul parochial din Musca, prin colectantul Ioan A. Munteanu: George Popescu, preot 2 cor.; Ioan A. Munteanu, inv. 2 cor. De tot 4 cor.

Colecta Nr. 544 dela oficiul parochial din Homorog, prin colectantul George Blaga, preot: Comuna biserică din Homorog 4 cor.; George Blaga 1 cor.; Nicolae Chiş 50 fil.; Petru Hurgoiu 10 fil.; Ambrosie Catona, inv. 1 cor. De tot 7 cor.

Colecta Nr. 553 dela oficiul parochial din Miersig, prin colectantul George Dudulescu: Biserica rom. gr. or. din Miersig 5 cor.; Iulian Paguba inv. 1 cor.; George Dudulescu, preot 4 cor. De tot 10 cor.

A încurs pe aceste 18 colecte suma de 121 cor. 58 fil.
Suma intrată până aci 660 „ 53 „
La olaltă 782 cor. 11 fil.

† *Necrolog.* Damaschin Stefan preot gr. or. în Hinchiriş în etate de 55 ani în 10 Febr. a răposat. Il deplânge soția Maria născ. Groza, Silviu comerciant, Damaschin învățător copii, Vasiliu Stefan, opciant regeşte împreună cu soția Maria, Cornel (teolog) Mircea, Eusebiu, Calinic, Eleftera, și Eutichiu, Ioan, Stefan preot în Berin împreună cu soția Maria și fiu Ioan. Fie-i țărina ușoară.

Abonament

la

„Biserica și Școala“

PREȚUL ABONAMENTULUI:

Pentru Austro-Ungaria:

Pe an 10 coroane; pe șase luni 5 coroane

Pentru România și străinătate:

Pe an 14 franci; pe jumătate an 7 franci

Abonarea se poate face prin mandat poștal, având a se scrie legibil numele și adresa abonamentului, pe cuponul mandatului poștal A se adresa direct la

Administrația tipografiei diecesane.
Arad, strada Révay Nr 10.

Concurs.

Pe baza rezoluțiunii Venerabilului Consistor Nrul 7114/1902 prin aceasta se repețește de nou concursul publicat în Nr. 5, 6 și 7 ai organului diecesan „Biserica și Școala“ din a. 1902, pentru deplinirea parochiei vacante din **Chișoda** (ppresbiteratul Timișorii) cu termen de **30 de zile** dela prima publicare în foaia diecesană „Biserica și Școala.“

Beneficiul anual se compune din venitul sesiunii parochiale și a intravilanului aparținător a birului și a stolelor usuete. Dela concurenți se cere evaluarea prescrișă în §-ul 15 lit. a) a Regulamentului pentru parochii. Sarcinile publice după beneficiu are să le poarte alesul, care fără alta renumerațiune este obligat a provede învățământul religiunii la școala de toate zilele și la adulți. Recurenții vor ave să se prezente în s. biserică, cu observarea §-lui 18 din Regulamentul susatins.

Dat din ședința comitetului parochial, ținută în Chișoda, la 15/28 Decemvre 1902.

Comitetul parochial.

Cu consensul ppresh. tractual: DR. TR. PUTICI, m. p.
—□— 1—3

Conform concludului Ven Consistor gr. or. rom. din *Oradea-Mare* de sub numerii 670 și 1502 din 902 pentru parochia Tarcaia în tractul Vaşcoului, se escrie concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare. Emolumentele sunt cele cuprinse în coala B. dela fassiuile pentru congruă, și anume: a) bir preotesce în bucate prețuit 100 cor.; b) bir în bani 160 cor.; c) întregirea dela stat 498 cor., ear' pentru cortel 80 cor.; d) stolile îndatinate pretinse la 60 cor.; totodată li-se pune în prospect alegândului preot administrarea parochiei vecine Merag. Recurenții vor avea a-și trimite petițiunile lor în termenul indicat în Beiuș la subscrisul. Beiuș, 28 Februarie 1903.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu mine: VASILIE PAP, protopopul
Vaşcoului.

□—

3—3

Licitațiune minuendă.

Pe baza inaltei rezoluțiunii a Venerabilului Consistor gr.-or. rom. din Arad de sub N-rii 97—238/1903 se publică licitațiune minuendă pentru edificarea de nou a sfintei biserici din comuna **Voivodeni**, tractul Bute-niului cu preț de esclamare 7749 cor. 31 fil., (var, nisip, cărămidă și peatră de lipsă din biserică veche în natură servește comuna biserică).

Planul, preliminarul de spese, precum și condițiunile se pot observa la oficiu parochial.

Licitațiunea se va ținea la 2/15 Martie în școala noastră gr.-or. rom. din Voivodeni la orele 2. d. m. licitanții au a depune 10% vadiu înainte de licitare.

Dat în Voivodeni, la 12/25 Februarie 1903.

Petru Pinteau,
paroch gr.-or. rom.